

בעזה שיי"ת

קובץ
אור
התורה
והחסידות

שיעורי

הגה"ח ר' אהרן רובינפעלד שליט"א
ראש ישיבה דחסידו בעלזא
פעיה"ק ירושלים תובב"א

פרשת ויקהל פיקודי

שבת מבכים ניסן - שבת החודש
כ"ה אדר תשפ"ג לפ"ק

פרנס החודש

הרב הערשל פריעד שליט"א מב"פ
לרגל אירוסי בנו המופלג בתורה ויר"ש
החתן אביגדור ג"י
בשעט"זמ ולמזל טוב
ויזכה לבנות בית נאמן בישראל ולבנין עדי עד

בס"ד

קובץ
אור תורה וחסידות
השיעור שנמסר

ע"י מורינו
ראש הישיבה שליט"א
בהיכל ישיבתנו הקדושה
פעיה"ק ירושלים תובב"א

יום ב' פרשת ויקהל פיקוד
כ' אדר תשפ"ג לפ"ק

אור החסידות:

כח ההתחדשות מעומק השפלות

אור התורה:

השוחט את הפסח על החמץ

ניתן להאזין לכל שיעורי ראה"י
במספר השיר של קול הלשון
שמספרו: 073-3211-614

לתרומות והארות ניתן לפנות
אל הגבאים בישיבה
או בטלפון: 058-3261-422

ניתן לקבל את שיעורים זהקובצים
בדוא"ל ע"י שליחת בקשה לדוא"ל:

Ortv212@gmail.com

תודותינו נתונה לכל התורמים שיחיז
למען הוצאת הקובץ לאור

יו"ל בס"ד ע"י
"מכון אור תורה וחסידות"
להפצת שיעורי
הגה"ח רבי אהרן רובינפלד שליט"א
ראש ישיבה דחסידי בעלזא
פעיה"ק ירושת"ו

אור התורה

נמסר ביום ב' ויקהל פיקודי כ' אדר תשפ"ג לפ"ק בהיכל הישיבה

כח ההתחדשות מעומק השפלות

הסמכת שבת החודש לחודש ניסן

בשבת זו קורין בתורה בפרשת "החודש הזה לכם ראש חדשים, וגו'", ועל שם כך נקרא 'שבת החודש', והנה רוב ענין פרשה זו הוא, מצוות חג הפסח, עשיית ואכילת קרבן פסח, מצוות אכילת מצה, מצוות ביעור חמץ, לאו דבל יראה ובל ימצא, איסור אכילת חמץ, אך תחילת הפרשה הוא בנושא של קידוש החודש, ומשום הענין הזה של מצוות קידוש החודש, משו"ה קורין בשבת פרשה זו.

ולכאורה הוא חידוש, שניתנה מצוה זו ביציאת מצרים, דניתנו אז רק מצוות שנוהגות ביציאה, וכדמובא במכילתא (מס' דפסחא ה'), "היה רבי מתיא בן חרש אומר, הרי הוא אומר 'ואעבר עליך ואראך והנה עתך עת דדים', הגיעה שבועה שנשבעת לאברהם שאגאל את בניו, ולא היו בידם מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו, שנאמר 'ואת ערם ועריה', ונתן להם שתי מצוות, דם ופסח, ודם מילה שמלו באותו הלילה שנאמר 'מתבוססת בדמיך', בשני דמים, וכו'", וא"כ מדוע ניתנה מצוות קידוש החודש שהוא ענין כללי ביציאת מצרים.

וכן, דמצוות קידוש החודש נוהג י"ב פעמים בשנה, בכל ר"ח, ועאפ"כ רואים דהתורה אומרת על ניסן שהוא 'ראש חדשים', 'דהחודש הזה לכם ראש חדשים', רואים מכך דשבת החודש ענינו מקושר לחודש ניסן דייקא וליציאת מצרים, (והוא חל בכל שנה, בשבת מברכין ניסן או ר"ח ניסן).

[והבני יששכר, סידר את חיבורו ע"פ סדר החדשים, ומתחיל מחודש ניסן, וקודם לכך כותב מאמר על שבת, ומאמר על ראש חודש, ומסיים ע"פ סדר החדשים בחודש אדר,

והמאמר האחרון הוא על שבת פרה, דהיינו, שמקשר את שבת החודש לחודש ניסן].

והנה ע"פ הפשטות ענין הסמיכות מצות קידוש החודש לחג הפסח, הוא משום דאז היה החג הראשון שנהגו ישראל, והיו צריכים לדעת זמן שחיטת הפסח בי"ד, ואכילתו בט"ו, משו"כ היו צריכים לקבוע הזמנים, וכדאמרי' בכל יו"ט "מקדש ישראל והזמנים", ומשא"כ בשבת אומרים "מקדש השבת", ומבאר הגמ' דהיו"ט נקבע ע"פ ישראל, שהם מקדשים החודש וע"פ זה נקבע זמן היו"ט, עכ"פ זהו ע"פ הפשטות.

חודש היינו התחדשות - כח ההתחדשות

והנה בעצם כתי' בקהלת "אין חדש תחת השמש", ומפרשים חז"ל דתחת השמש אין חדש אבל למעלה מן השמש יש חדש, ומבואר בספרים דבעולם הטבע אין חדש, והעולם אינו משתנה, אדם כעסן ע"פ רוב אינו משתנה וכו', אך זהו רק באומות העולם דהם מתחת השמש, הם נשארים בטבעם ובתכונתם שנולדו בו, אין אצלם התחדשות, קמצן ישאר קמצן, אדם עם כשרון חלש ישאר כך, ואף דיכול קצת להשתנות אך ברובו נשאר במידה זו, ואצלם נאמר דאין חדש תחת השמש.

משא"כ ישראל דהם למעלה מן הטבע, ואליהם נאמר "החודש הזה לכם", לכם ולא לאומות העולם, דאצל ישראל שהם למעלה מן הטבע להם יש חדש, להם יש את כח ההתחדשות, דליהודי יש נשמה, ונשמה אינה טבעית, כהנפש הבהמית - הטבעית, דהנשמה הוא נפש אלוק ובאה מן כח

על עצמו, שהוא נולד עם מידת הקמצנות, דאם אדם תלש לו כפתור ממעילו הרגיש ממש שתולש לו וריד מכתפו, ועבד על כך, שאין מפריע לו כלל, אפי' נותן דברים השייכים אליו לאחרים.

ההתחדשות באה מעומק השפלות

וכשאדם נמצא המצב השפל ביותר, אז הוא ביותר הזמן להתחדשות, דכך הוא גם התחדשות הלבנה, דבסוף החודש מתמעטת הלבנה עוד ועוד, עד שבתחילת החודש היא מתחילה להתרבות עוד ועוד, עד שבאמצע החודש הוא במלואה, ולכן קבעו אז את חג הפסח וחג הסוכות, עכ"פ נמצא דהמיעוט היא סיבה לריבוי, דמחמת המיעוט מתרבה.

ולכן רצו היונים לבטל מצוות קידוש החודש דווקא, ואף דהאומות ג"כ מונים לשמש, אך זה לא הפריע להם, רק מה שמונים ישראל ללבנה, דהשמש אינה מתחדשת, דאינה מתמעטת ומתרבה, משא"כ הלבנה מתחדשת בכל חודש מחדש, ומשו"ה ביטלו אותו דווקא.

ובאמת אצל אומות העולם ליכא התחדשות, דאין חדש תחת השמש, והאומות הם מתחת הטבע ולכן אין להם את כח ההתחדשות, משא"כ כלל ישראל שהן מעל לטבע דהם חיים רוחניים ולא גשמיים, ולכן מונים הם לירח, שהיא מתחדשת בכל חודש.

[והבקי באסטרונומיה יודע, שהחידוש הירח בכל חודש אינו דומה לחודש הקודם, דההתחדשות הוא באופן אחר לגמרי, דהמזלות וכל מהלך הירח משתנה והולך בדרך חדשה, והיינו נמי, דהאדם יכול לחדש עצמו באופן מחודש לגמרי, ולהתחיל מחדש בדרך חדשה לגמרי, שלא היה עד השתא]. בגמ' בשבת (קמז:), מובא, דרבי אלעזר בן ערך הלך למקום של בעלי הנאה, אנשים מגושמים שאינם עוסקים בתורה, ואימשיך אבתריהו אחר התאוות וההנאות, ושכח תלמודו, וכשנתנו לו לקרא בתורה בפרשת החודש, ובעי למיקרא "החדש הזה לכם", אמר החרש היה לבם, ובעי רבנן רחמי

היה הוה ויהיה, מרבה כל הדעות, דזה כוחו של היהודי להתחדשות.

ומשו"כ יש ליהודי את הכח שאפי' אם נולד עם כשרונות חלשים, ויולד עם תכונות נמוכות ורעות, ויוכל בכח הלמעלה מן השמש, להשתנות ולהתחדש בסייעתא דשמיא.

וידוע על גדולי ישראל ששינו טבעם, הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שיום היארציית היה ביום שושן פורים, והוא נולד עם כשרונות חלשים, וידוע שהתאונן עליו אביו הסטייפער בבחרותו, ואעפ"כ בכח התורה שהוא למעלה מן הטבע, עלה ונתעלה לגדול בתורה, וכן המהר"ם שיק היה אומר לתלמידו שנולד עם כשרונות חלשים, וע"י ההתמדה ורצונות נתעלה.

וכן מרן הרב וואזנר זצ"ל, נולד עם כשרונות ובא להיבחן בישיבת חכמי לובלין, ולא קבלו אותו ורצה לחזור עם הרכבת לוויען, ופגשו ר' מאיר שפירא זצ"ל בעודו מחכה לרכבת וישב ולמד, ושאלו מה הוא ומדוע הוא חוזר, וסיפר לו שלא קיבלוהו, וכיון שראה ר' מאיר התמדתו שלמד בלילה והיה חשוך והיה חשוך, וקיבלו לישיבה, והיה מספר הגר"ש וואזנר, איך שהיה טורח ומתאמץ בקושי רב, שהסתובבו שם בחורים למדנים מופלגים, שכשנכנסו כבר ידעו חמש מאות או אלף דף גמ', ואעפ"כ טרח והתאמץ, וזכה וגדל לפוסק הדור, וכן הרבה גדולים למופת.

ואע"פ שיותר קל לאדם שנולד עם כשרונות, אך יתכן דהאדם שטרח ונתעלה חשוב יותר, במידות ג"כ, יש שנולדו עם מידות טובות ונעימות, אך יש שנולדו עם מידות רעות ומגונות, כעס וגאווה, קנאה וקפדנות, ושאר מידות רעות, ואעפ"כ יכול לעבוד על כך.

וכן מסופר על ה'צאנזער רב' זצ"ל שהיה ידוע במידת הצדקה והפזרנות שלו, ובא פעם אצלו עני, ונתן לו הש"ס שקיבל מחותנו ה'ברוך טעם', ואמר

להחודש", דהיינו שאם צריך שבת הפסקה, יפסיקו בין זכור לפרה, ולא בין פרה והחודש, ומביאה הגמ' דסימניהון דאילין פרשתא, בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה, בין השלישי לרביעי לא ישתה, דהיינו שלא יפסיק בין פרה להחודש.

[ומבאר ר' צדוק (בס' פרי צדיק), דג' כוסות הראשונים הם, והוצאתי והצלתי וגאלתי, והרביעי הוא ולקחתי, ומבאר עיי"ש, ואפשר לומר דהפ"ה הוא דע"י טהרה ע"י כך באה ההתחדשות, וכדב"ל, דכשאדם הוא רוחני יכול הוא להתחדש, דרק שם יש את כח ההתחדשות, דבגשמיות אין התחדשות, ומשו"ה צריך את הטהרה של שבת פרה דע"כ יוכלו להתחדש בשבת החודש, (והג' כוסות הראשונים הם ג"כ לטהרת האדם, ובהדרגה, עיי"ש בר' צדוק), שלא ימנע זאת חומריות הגוף וכמ"ש, "לב טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון חדש בקירבי"].

אשר על כך שבת החודש זהו הזמן להתחדשות, וכל איש חכם לב ימצא זאת להזדמנות, להתחדש ולהשתנות, וכל איש אשר יש בו רגש קודש ימצא לנכון זמן זה לחיזוק הענין, וכן כל החודש הרי הוא מסוגל לכך, וכמ"ש בשל"ה הק' דכל החודש קרוי ראש חודש, דיש בו קדושת ראש חודש, והצאנזער רב ז"ע הלך כל חודש ניסן בגדר שבת, ובשבת זו מתחילה קדושה זו של כל חודש ניסן.

וה' יעזור שכל אחד יוכל להתחדש בפרטות, ולהשתנות ולהתעלות, ולזכות להתקרב להקב"ה, בין בלימוד התורה ובין בתפילה ובמידות טובות ויראת שמים, ובנקודה של מידת צדיק, להרגיש גבוה יותר, ולהגיע לשאיפה ליציאת מצרים אמיתית, ונזכה לגאולה האמיתית, כימי צאתך מארץ מצרים הראנו נפלאות, במהרה בימינו, אמן.

עליה, והדר תלמודיה, ומבאר השפת אמת את פי' הגמ', דכל התחדשות, כשיש הסתר מקודם, דעל ידי שמקודם חרש היה לבם, על ידי כך היה אחר כך החדש הזה לכם, דהיינו התחדשות, דלולא שהיה נופל כ"כ לא היה משנה דרכיו ומתחדש, ומשום דהגיע לחרש היהלבם, זכה להכרה בכך, ועי"כ להתחדשות.

ההתחדשות ביציאת מצרים ובחודש ניסן

וזהו הביאור בשייכות פרשת החודש ליציאת מצרים, דגם שם, היו כלל ישראל במצב ירוד מאוד והגיעו ממש לעומקא דתהום רבא, בעומק הטומאה, ואת הכל סיבב הקב"ה, כדי שיזכו אח"כ להתחדשות, שלא היו זוכים בכך בלאו כל זאת, ומשום דזכו בחג הפסח בכח ההתחדשות לכן נמסר להם אז המצוה דקידוש החודש לחדש עצמם מעומק הירידה והשפלות.

ואור זה מאיר גם בכל חודש ניסן, דהוא ראש חודשים, והוא הכח להתחדש, ולסימנא מילתא נתן הקב"ה דחודש ניסן חל בתקופת האביב, (ומעברין השנה משו"כ כדי שיחול באביב), וכן נקרא חג הפסח - חג האביב, דבאביב מתחיל פריחת העצים והפרחים, והכל מתחדש אז אחר החורף שהכה בכל, וכל הבריאה המתחדשת אחר החורף הקשה והחשוך שעבר, דרצה הקב"ה שאפי' בחיצוניות ירגישו את אור ההתחדשות דזה משפיע ג"כ על האדם דהכל במצב התחדשות, ולכך נסמכה קריאת פרשת החודש לחודש ניסן, דאז הזמן להתחדשות.

וכן גם שבת פרה מקושר לשבת החודש, וכדמובא בירושלמי מגילה (פ"ג ה"ה), "אין מפסיקין פרה

אור התורה

נמסר ביום ב' ויקהל פיקודי כ' אדר תשפ"ג לפ"ק בהיכל הישיבה

השוחט את הפסח על החמץ

האימורין, אם היה ברשות אחד מהן, או ברשות אחד מבני החבורה שאוכלין פסח זה כזית חמץ בשעת הקרבנו, הרי זה לוקה".
דהעוברים על הלאו הם רק מקריבי הקרבן ולא המחזיק את החמץ.

ב. שי' החינוך והרמב"ם בספר המצוות

החינוך (במצוה פ"ט), חולק על התוס' וז"ל: "והעובר עליה והניח מדעתו כזית חמץ ברשותו בשעת הקרבנו, אחד שוחט או זורק או מקטיר האימורין או אפי' אחד מבל בני החבורה הנמנין באכילתו לוקה".

החינוך סובר דהעובר על הלאו הוא מי שמחזיק את החמץ ברשותו בשעת הקרבנו, והוא לוקה². הרמב"ם בספר המצוות (לאוין קט"ו), ג"כ אורמר כדברי החינוך להיפך ממה שפסק בספר קרבנות, וז"ל: "וענינו שבעת שחיתת הפסח לא יהיה ברשותו חמץ ... ולא אצל אחד מבני החבורה, וכל מי שהיה אצלו חמץ מהם בעת ההוא לוקה". מצאנו ב' דרכים למדניים באחרונים לבאר מח' התוס' והחינוך כדלקמן.

ג. מהלך האבני נזר - נחלקו מהו גדר הלאו שחיטה או השחיית

החמץ

המהלך הפשוט בביאור המח' וכן משמע באבני נזר (או"ח סי' ש"כ), הוא עפ"י החקירה מהו גדר הלאו

עומדים אנו כעת שלוש יום קודם החג שמרובים הלכותיו ורחבים עניניו והם איסור חמץ, ומצוות אכילת מצה ומרור וקרבן פסח, ועוד, ובשיעורים הספורים שאומרים קודם הפסח מספיקים רק כטיפה מן הים הגדול.

השבוע נדבר מהלאו ד"לא תשחט על חמץ דם זבחי", דיש בו גם איסור חמץ וגם ענין קרבן פסח, ואף גם זאת שאנו עומדים עדיין בתוך השלושה ימים אחר קריאתו בשבת שעל"ט פ' כי תשא. בפסחים (סג.) "אמר רשב"ל לעולם אינו חייב מלקות עד שיהא החמץ לשוחט או לזורק או לאחד מבני החבורה", ונחלקו הראשונים בזה כדלקמן.

ענף א' - פלוגתת התוס' והחינוך האם בני

החבורה עוברים

א. שי' התוס' והרמב"ם בספר הקרבנות - רק השוחט עובר

התוס' (סג: ד"ה), כותבים דבאופן שיש חמץ לא' מבני החבורה עוברים השוחט והזורק על הלאו, ולא הא' מבני החבורה שמחזיק את החמץ ד"לא תשחט" כתי', ועוד¹ משום שהחזקת החמץ היא אלו שאין בו מעשה ולא שאין בו מעשה אין לוקין עליו.

וכן פוסק הרמב"ם בהל' קרבן פסח (פ"א ה"ה), "השוחט את הפסח בזמנו והי לו כזית חמץ לוקה ... אחד השוחט ואחד הזורק ואחד המקטיר את

¹ הביאור בזה הוא דאפי' את"ל דלא דרשינן "לא תשחט" אלא המחזיק את החמץ צריך לעבור מ"מ לא יתפרשו דברי ר"ל שהוא חייב מלקות דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו.

אמנם המנחת חינוך (סוף מצוה פ"ט), מתקשה בזה אמאי נצרכו התוס' להוסיף ז' דאם כנים הדברים ד"לא תשחט כתיב", והיינו דרק השוחט עובר אמאי מיבעי ליה לתוס' לטעם דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו.

² אמנם ודאי אף לפי החינוך השוחט עצמו נמי עובר כשיש חמץ לא' מבני החבורה, וכך מפורש בגמ' (שם) דאין מקרא יוצא מידי פשוטו ד"לא תשחט" כתי'.

השחיטה אינה מתייחסת אליהם, אלא שהשליח שוחט, ודין שש"כ הוא שסגי בזה. משא"כ החינוך למד שדין שליחות הוא שהפעולה מתייחסת למשלח, ובכה"ג חשוב כאילו הבעלים שוחטים, ואה"נ ד"לא תשחט" כתי' אבל בכה"ג הבעלים שוחטים ושפיר הוי לאו שיש בו מעשה שלוקין עליו.

ה. הנפק"מ - מי שיש לו חצי שיעור חמץ

י"ל נפק"מ בין אי נימא כמהלך האבנ"ז בביאור שיטת החינוך שהלאו הוא השהיית החמץ בשעת הקרבת הפסח לבין מהלך הזרע אברהם שהלאו הוא שחיטת הפסח בעוד החמץ קיים, באופן שיש לו חצי כזית חמץ דקיי"ל חצי שיעור אסור מן התורה, דאם הלאו הוא השהייה א"כ אסור להשהות אף חצי כזית אבל אם הלאו הוא השחיטה א"כ לא עוברים שום לאו כשיש לו חצי כזית חמץ, דבשלמא אם הוא עושה חצי שחיטה יחשב חצי שיעור דאסור מה"ת, אבל השתא דהלאו הוא השחיטה כשיש לו חמץ כשיעור הרי הוא עובר אבל אם יש לו רק חצי כזית אינו עובר.

המנחת חינוך (במצוה פ"ט) דן בשאלה זו וכותב דעפ"י דברי השאגת אריה (בסי' פ"א), דלא עוברים על כל יראה כשיש לו רק חצי שיעור, דאה"נ דחצי שיעור אסור מה"ת, מ"מ זהו רק כדחזי לאיצטרופי כגון באוכל חצי כזית חלב דעדיין יכול להשלים הכזית בכדי אכילת פרס, אבל באיסור כל יראה לא חזי לאיצטרופי.

ועפ"ז מסביר המנחת חינוך דה"נ לא עוברים על "לא תשחט" כשיש לו חצי כזית, דבעת השחיטה לא חזי לאיצטרופי.

מור"ר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל תמה מאוד על המנחת חינוך דכנ"ל אי נימא שהלאו הוא שלא

האם שלא לשחוט הפסח כשיש לו חמץ, או דילמא שלא יהיה לו חמץ ברשותו כששוחט הפסח, דהתוס' סברו דהלאו הוא שחיטת הפסח כשיש לו חמץ, כלומר השהיית החמץ הוא תנאי שיעבור על הלאו, ולכן פי' "דלא תשחט כתיב", משום דלמדו דהלאו הוא שלא לשחוט את הפסח בעוד החמץ קיים, ואתי שפיר נמי הוספתם דא"א הלאו באופן אחר דהלאו הוא השהיית החמץ, דמפורש בו מלקות ולא שאין בו מעשה אין לוקין עליו מוכח כנ"ל דהלאו היא "לא תשחט".

משא"כ החינוך והרמב"ם בספר המצוות למדו דהלאו הוא השהיית החמץ בעת שחיטת הפסח, ולכן העובר על לאו זה הוא מי שהחמץ אצלו³.

ד. מהלך הזרע אברהם - נחלקו בגדר שליחות

בספר 'זרע אברהם' (חילופי מכתבים בין הגאון ר' מנחם זעמבע זצ"ל להגאון ר' אברהם לופטביר זצ"ל - חתן האור שמח'), בסי' ו' (בתשובה שכתב חותנו האור שמח'), מביא מהלך נחמד לבאר את מח' הוס' והחינוך, דודאי הלאו הוא דלא לשחוט את הפסח בעוד החמץ קיים וכמו שמשמע בפסוק "לא תשחט", והמח' הוא כיון דבשחיטת הפסח מצינו דנצרכים אנו לדין שליחות כדילפינן מ"ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל", דהשוחט חשיב שליח של הבעלים לשחוט הקרבן.

ועפ"י חקירת האחרונים מהו גדר דין שליחות האם רק שהפעולה שנעשית ע"י השליח מתייחסת למשלח או שהשליח נעשה כמו המשלח עצמו.

ולפי"ז יבואר דהתוס' למדו כצד ב' דדין שליחות הוא שהשליח נעשה כגופו של המשלח, ולכן סבירא ליה דכלפי הבעלים הוי לאו שאין בו מעשה דהבעלים אינם עושים שום מעשה, דפעולת

³ אכן צ"ב גדול לפי מהלך זה אמאי כותבים החינוך והרמב"ם דלוקין הן על לאו זה הרי זהו לאו שאין בו מעשה.

לשליח לשחוט הפסח ואם השוחט עובר על הלאו עוברים גם הם על הלאו, אמנם יש לדון בזה כדלקמן.

ב. קושיית התוס' הרי"ד - אין שליח לדבר עבירה

התוס' הרי"ד (שם) מביא את דברי רש"י ומתקשה לבארם, דלא יתכן שכולם עוברים מדין שליחות דהרי קיי"ל דאין שליח לדבר עבירה, וכגון האומר לשלוחו צא הרוג את הנפש אין פעולתו מתייחסת למשלח אלא לשליח, דלא נאמר הדין של שליחות רק במקום מצוה ולא לדבר עבירה.

וה"נ אה"נ שלענין המצוה של שחיטת הפסח חשוב השוחט לשלוחם, אבל לדבר עבירה של שחיטת הפסח על החמת לא חשוב הוא כשלוחם.

ג. מהלך ה'בית יצחק' - במקום שליחות למצוה יש שליחות לדבר עבירה

הבית יצחק (בדרשות לשבת הגדול דרוש י"ב מודפס בסוף חלק חו"מ), חידש יסוד נפלא בדין אין שליח לדבר עבירה לבאר את דברי רש"י, דדין אין שליח לדבר עבירה הוא שלא נתחדש דין שליחות לדבר עבירה, אבל במקום שנאמר דין שליחות כגון כששולח שליח לעשות מצוה ובפעולת המצוה נכלל גם דבר עבירה, שפיר מתייחסת הפעולה למשלח ואיתו גם הדבר עבירה שנעשה בפעולה זו.⁴

ולכן בשולח את הבעירה או באומר לשלוחו צא הרוג את הנפש הפעולה מתייחסת לשליח ולא למשלח דאין שליח לדבר עבירה, אבל כשהשליחות היא לשחוט את הפסח דזהו שליחות לדבר מצוה ופעולת השחיטה מתייחסת למשלח א"כ אף אם בפעולה זו נכלל גם דבר עבירה לשחוט

לשחוט הפסח כשיש לו חמץ, בודאי אין סברא שיהיה חצי שיעור אסור בכה"ג, והפשטות המקובל היא שהלאו הוא השחיטה ולא ההשהייה.

והשוה לזה את דברי המנחת חינוך במקו"א כלפי הלאו ששתוי יין לא יכנס למקדש דג"כ חוקר שם מה"ד במי ששתה פחות מרביעית האם עובר על הלאו בכניסתו למקדש, ואומר המנחת חינוך לכאורה צריך הלה ליאסר מלהיכנס למקדש דחצי שיעור אסור מה"ת אמנם משום כמה טעמים אין הלאו בכה"ג.

ולכאורה בשתוי יין התמיהה עולה מאליה דשם בודאי ליכא למימר דיש איסור לשתות יין דהאיסור שם הוא רק דשתוי יין אסור ליכנס למקדש, וא"כ אמאי יאסר ליכנס בחצי שיעור, בכה"ג דשתה פחות מרביעית הוא לא חשוב שתוי יין.

ענף ב' - ביאור שיטת רש"י דכולם עוברים

א. הביאור ברש"י - כולם עוברים מדין שליחות

רש"י על הגמ' בפסחים (סג. ד"ה עד שיהא), אומר דכשיש לא' מבני החבורה חמץ אז כולם עוברים והפשט הפשוט בזה שביאור המפרשים (ביאור הח"ח לסדר קדשים ועוד), הוא דבכה"ג עוברים כל בני החבורה בלאו דלא ישחט על חמץ.

וצב"ג בזה אמאי יעברו כולם בשלמא השוחט והזורק עוברים דהרי לא תשחט כתי' וה"נ הבעלים כנ"ל ב' ביאורים בזה, אבל זה ודאי קשה הלמאי יעברו כל בני החבורה בגלל שלא' מהם יש חמץ.

והמהלך שנראה בזה הוא שכל בני החבורה עוברים מדין שליחות דהם עשו את השוחט

⁴ אמנם מסתבר דזהו רק למהלך התוס' בב"מ דהמקור להא דאין שליח לדבר עבירה למסק' אינו מטעם דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, אלא ילפינן מקרא ד"ההוא" - "ההוא", דאי נימא דילפינן מטעמא דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין [בין לביאור רש"י דלא היה לשליח לעשותו ובין לביאור התוס' דלא היה סבור שיעשנו שליח] ה"נ כיון שמעורב דבר עבירה בפעולה אין הפעולה שעושה מתייחסת למשלח מטעם דברי הרב וכו'.

ענף ג' - השוחט את הפסח על החמץ הפסח כשר

התוס' (סג. ד"ה השוחט), מביאים בשם התוספתא דהשוחט את הפסח על החמץ על אף שעובר בלא תעשה הפסח כשר ויוצא בו יד"ח בפסח, ובירושלמי ילפינן כן מקרא, וכן פוסקים הארשונים להלכה, (הרמב"ם והחינוך).

א. קושיית הרעק"א - בשליחות לדבר עבירה המעשה בטל

הרעק"א בחידושו מקשה קושיא עצומה על דברי התוספתא הנ"ל שהפסח כשר, דהרי בכה"ג נצרכים אנו לדין שליחות דושחטו אותו כל קהל וגו' כתיב דהבעלים צריכים לשחוט, והכהן השוחט הוא שלוחם של בני החבורה, א"כ באופן שהשוחט על החמץ הוא שליח לדבר עבירה, והרי קיי"ל בתוס' בב"מ (י: ד"ה דאמר לישראל), דבשליח לדבר עבירה לא רק שהפעולה מתייחסת לשליח ולא למשלח, אלא גם המעשה בטל⁷, ולפי"ז בשחיטה על החמץ שזה דבר עבירה אין כאן דין שחיטה כשרה דהשחיטה צריכה להיעשות ע"י הבעלים, ואמאי קתני בתוספתא דהפסח כשר, הרי לא נשחט הפסח כדין⁸.

ב. תירוץ הא' של הרעק"א - בשוחט בשוגג

הרעק"א מוקים אוקימתא דחוקה דמתני' דקתני השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה מיירי כשהשליח שוגג והמשלח מזיד, [וכפי שיטות הראשונים דמי שיש לו חמץ הוא עובר], דקתני בתוס' בב"ק (עט. ד"ה נתנו), דבכה"ג יש שליח

את הפסח על החמץ מ"מ פעולה זו מתייחסת למשלח.

ולכן כתב רש"י דבאופן שיש לא' מבני החבורה חמץ אזי כולם עוברים מדיל שליחות וכנ"ל.

ד. מהלך העונג יו"ט לבאר פלוגתת רש"י והראשונים

העונג יו"ט כותב מהלך נפלא לבאר את שיטת רש"י ומאידך גיסא שיטת שאר הראשונים דהנה יש לחקור מהו גדר דין שליחות⁵ האם שהפעולה מתייחסת למשלח כלומר חשוב כאילו עשה המשלח את הפעולה, או דילמא הפעולה מתייחסת לשליח ורק נתחדש דין שליחות דפעולה הנעשית ע"י השליח מועלת אף למשלח, ובענינינו שחייבים הבעלים לשחוט הפסח חידשה התורה דיוצאים הבעלים יד"ח ע"י שחיטת הכהן.

דרש"י סבר כמהלך הראשון דהפעולה מתייחסת למשלח א"כ כשיש לא' מבני החבורה חמץ דעובר השוחט בלאו, ממילא עוברים כל בני החבורה דחשוב כאילו כולם שחטו ועברו על הלאו⁶, [ובהקדם יסוד הבית יצחק הנ"ל דאין שליח לדבר עבירה הוא רק לחדש שא"א דין שליחות לדבר עבירה, אבל באופן שנאמר דין שליחות הרי"ז גם אם נכלל בזה דבר עבירה].

ושאר הראשונים סברו כמהלך השני דדין שליחות הוא רק דפעולה הנעשית ע"י השליח מועלת למשלח וא"כ רק חלק המצוה שבפעולה מועיל למשלח אבל חלק העבירה אינו מועיל דאין שליחות לדבר עבירה.

⁵ והגאון ר"י ענגיל זצ"ל בתחילת ספרו 'לקח טוב' ג"כ חוקר חקירה זו.

⁶ אכן צב"ג אמאי אין מצוה זו שנעשית ע"י בני החבורה חשובה מצוה הבאה בעבירה וב'בית הלי' כתב סימן שלם ע"ז.

⁷ הגמ' שם דנה כלפי כהן השולח ישראל לקדש לו אשה גרושה דזה שלח לדבר עבירה ות'י' הב' בתוס' שם הוא דלא רק שהכהן אינו לוקה דהפעולה אינה מתייחסת אליו, אלא הקידושים לא חלו כלל, דדין אין שליח דבר עבירה היא דאין לשליח שום כח לפעול בשליחות הבעלים. וידוע הנידון שרעש העולם ע"ז במי ששלח שליח לגרש אשה בע"כ, דיח חרם דרבינו גרשום שאסור לגרש אשה בע"כ ולכאורה הוא שליח לדבר עבירה לעבור על החרם, והאריך בזה בנודע ביהודה בתשובותיו דר"ד שהיה לו עם ר' איציק'ל המבורגר זצ"ל ועוד, (אהע"ז מהדו"ק סי' ע"ה - פ"ב, מהדו"ת סי' קי"א קי"ב), והעלה הנודע ביהודה על פי יסוד התוס' זה דלא היה כאן גירושין דבשליח לדבר עבירה המעשבה בטל.

⁸ אכן לפי ת'י' הבית יצחק הנ"ל בענף ב' לא קשה מידי דהשליחות היא שליחות למצוה ורק נלווה לזה עבירה וכד"ג שפיר נאמר דין שליחות, אך מוכח הרעק"א לא למד כן.

הבת יצחק (שם) מביא את ת' הרעק"א ואומר דעפ"י מה שמייסד הקצוה"ח בסי' שמ"ח עפ"י דברי רש"י בבב"ק עח: דלא אמרינן מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה כי אם בקנינים, וכגון בשותפים שגנבו דע"י הגניבה קונים החפץ בקנין גניבה, ולכן אמרינן התם מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה אפי' שזה דבר עבירה, אמנם בשאר שליח לדבר עבירה לא אמרינן כן, א"כ בשחיטת הפסח דאי בזה שום קנין לא אמרינן מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה.

ה. מהלך הנודע ביהודה - עשאוהו שליח לשחוט הפסח ולא לשחוט על החמץ

בש"ת נודע ביהודה (מהדו"ת אה"ע סי' קי"ב אות ה'), הקשה הרב השואל על מה שהעלה הנודע ביהודה (במהדו"ק סי' ע"ז), מדברי התוס' בב"מ דבשליחות לדבר עבירה ליכא שליחות כלל וחלות הדבר בטל לגמרי, דקשה ע"ז קושיית הרעק"א הנ"ל אמאי קתני בתוספתא דהפסח כשר הרי לא נשחט כדין. ומתרץ לו הנודע ביהודה דעל חלק השחיטה מינו אותן הבעלים לשליח ושפיר מתייחסת השחיטה לבעלים, אמנם לחלק השחיטה על החמץ לא היה מינוי שליחות מאת הבעלים, דלא ניחא להו שישחט הפסח על החמץ, [ואם ישאל את הבעלים יאמרו לו לחכות עד שיבער הלה את החמץ ורק אז ישחט], ואפי' אם בעלמא בשליח לדבר עבירה המעשה בטל בכה"ג לא היה כאן בכלל מינוי לשליחות לדבר עבירה, ולכן כשר הפסח.

לדבר עבירה, היינו הפעולה מתייחסת למשלח והוא עובר על העבירה.

ה"נ מיירי כשמחזיק החמץ מזיד והשוחט שוגג, ושפיר יש בזה דין שליחות והוי שחיטה כשרה, ולכן קתני בירושלמי דהפסח כשר⁹.

ג. תירוצי הב' של הרעק"א - כשהשוחט הוא אחד מבני החבורה

בעוד אופן מתרץ הרעק"א דמיירי כשהשוחט הוא אחד מבני החבורה המנויין על הקרבן, ועפ"י הסוגיא בב"מ דף ח' בשותפין שגנבו, ופי' רש"י שהגביה האחד את החפץ בשביל שניהם, דאף דאין שליח לדבר עבירה וא"כ איך יכול האחד להתחייב בהגבהת חבירו כיון שהמגביה גם זוכה בחפץ לעצמו, [שגונב גם הוא החפץ], אזי מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה, ואמרינן בזה שליח לדבר עברה.

ה"נ מיירי כשהשוחט הוא אחד מבני החבורה, ועל אף שזה שליחות לדבר עבירה וא"כ המעשה בטל כנ"ל, מ"מ מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה, ומיגו דשוחט בשבילו שוחט נמי בשביל כל החבורה, והוי שחיטה כשרה.

ולפי"ז נמצא דהירושלמי והתוספתא שאומרים דהפסח כשר מיירי רק בב' ההיכי תימצי הנ"ל אבל באופן של שחיטה במזיד כשהשוחט אינו מבני החבורה הפסח פסול וזהו דוחק נורא, והרעק"א עצמו שם מסתפק לדינא אם במזיד ואינו מבני החבורה יפסל הפסח.

ד. דיחוי הבית יצחק לת' הב'

⁹ אמנם זה אוקימתא דחוקה דהפשטות הסוגיא שם משמע דהשוחט לוקה, והיינו דמיירי במזיד, וברש"י שם קתני דכולן עוברים וכמבואר לעיל ענף ב', זהו רק כשהשוחט מזיד ואז כולם מדין שליחות, ואין מסתבר דרש"י מדבר מאופן אחר של המשנה.

מזל טוב וגדיא יאה

ברכת מזל טוג נרגשת ולכבית שגורה בזאת אל מען
כבוד האי גברא רבא זיקירא המסור בלויג למען
התורה ולומדיה בכלל ובפרט למען שיעורי מזרינו
ראש הישיבה שליט"א הגמסרים בהיכל הישיבה
צנא מלא ספרא

ה"ה החתן המופלג בתוי"ש

הבה"ה משה גאנפריד גי"ו

גבאי ומנהל שיעורי מזרינו ראש הישיבה
במסירות נפלאה

לרגל אירוסיו בשעטז"מ

עב"ג בת הרה"ח ר' ישי בר"מ פארגעס שליט"א

זכאן המקום להודות על כל פעלו למען השיעור
ולמען הוצאת הגליון מידי שבוא בהתמסרות הגוף
והנפש והדאגה בכל עת ובכל זמן למען ענין זה

ונברכו מעומקא דליבא שהזיווג יעלה יפה
ויזכה לבנות בית נאמן בישראל ולבנין עדי עד

המברכים ברוב הזקרה והערכה

תלמידי הישיבה

הגבאים

חברי המערכת